

нансово-господарський стан. Основними індикаторами, які характеризують задовільний рівень економічної безпеки первинної ланки економіки, є продуктивність праці найманих працівників, рентабельність діяльності підприємства, фондооснащеність та плінність кадрів.

Найвищий рівень безпеки (прийнятний) характеризує такий її стан, при якому проводиться ефективна фінансово-господарська діяльність з невисокою ймовірністю зовнішніх та внутрішніх загроз. Підприємством сформовано надійну систему забезпечення економічної безпеки, що дає змогу контролювати всі її структурні складові, своєчасно виявляти та знешкоджувати загрози. Проте на прийнятному рівні підприємству доцільно звернути особливу увагу на забезпечення екологічної складової економічної безпеки.

Висновки. Таким чином, розроблена методика дає змогу, відповідно до більш ефективного критерію оцінювання економічної безпеки підприємства, а саме – небезпеки його функціонування, проводити оцінку стану економічної безпеки суб'єкта господарювання та визначати її рівень, виявити на кожному рівні найбільш "проблемні" структурні складові та конкретні показники-індикатори, що їх характеризують, а, отже, і сформулювати систему заходів для вирішення проблем за конкретними складовими економічної безпеки підприємства.

Література

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К. : Вид-во "Лібра", 2003. – 280 с.
2. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К. : Вид-во НІСД, 1997. – 144 с.
3. Забродський В.А. Власність, економічна безпека і держава / В.А. Забродський, М.О. Кизим // Економічна кібернетика : наук. журнал. – 2000. – № 3-4. – С. 58-63.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В.М. Геєця. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.

Васильцев Т.Г., Мыктык Р.М. Усовершенствование методики оценки экономической безопасности предприятия

Проанализированы существующие подходы к формированию совокупности методов и методик оценивания уровня и состояния экономической безопасности предприятия, предложен авторский подход к усовершенствованию методики оценки состояния экономической безопасности торгового предприятия, которое предусматривает последовательную проверку и избрание соответствующего состояния безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, методы оценивания, уровень и состояние безопасности, торговое предприятие.

Vasylytsiv T.G., Mykytyuk R.M. Improvement of method of estimation of economic security of enterprise

Existent approaches to forming of aggregate of methods and methods of evaluation of level and state of economic security of enterprise are analysed, the author going near the improvement of method of estimation of the state of economic security of point-of-sale enterprise which foresees successive verification and electing of the proper state of safety is offered.

Keywords: economic security, evaluation methods, level and state of safety, point-of-sale enterprise.

УДК 330.342 Проф. Г.І. Башнянин¹, д-р екон. наук; здобув. Л.Я. Гончарук¹, канд. екон. наук; доц. І.В. Михайляк², канд. екон. наук

СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Виявлено характер і типи впливу соціалізації та соціальної політики на економічний розвиток і відповідно до цього виділено три соціалізаційні ефекти і відповідні типи соціалізаційної економічної ефективності: позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність. Наголошено, що в різних економічних системах величина соціалізаційного ефекту може бути різною, відповідно в межах кожного типу соціалізаційної економічної ефективності виділено конкретні типи соціалізаційної ефективності.

Ключові слова: соціалізація, соціальні результати, позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність, еластичність.

Постановка проблеми. Процеси, що відбуваються в сучасному глобальному середовищі, характеризуються високим динамізмом. Найвні тенденції світового соціально-економічного розвитку зумовлюють виникнення різноманітних суперечностей як між державами, так і в окремих економічних системах, що ускладнює процеси економічного розвитку і зростання рівня життя. Проте загальною характеристикою як розвинених, так і перехідних економічних систем в останні десятиріччя є глобальна трансформація всіх суспільних відносин, що виявляється у посиленні соціальної спрямованості економічного розвитку.

Соціалізація за відповідних умов – це один із найважливіших шляхів підвищення рівня інтегральної (загальної) ефективності функціонування економічних систем. Розвиток процесів соціалізації економічних систем створює відповідні умови як для найповнішого задоволення соціально-матеріальних потреб членів колективів, так і для подальшого прискореного економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Соціалізацію та соціальну політику як процес посилення соціальної спрямованості економічного розвитку досліджують в економічній літературі впродовж усього періоду становлення та розвитку економічної теорії (політичної економії) як науки. Обумовлюється це тим, що який би історичний проміжок становлення чи розвитку економічної системи ми не брали, а в центрі завжди є людина, яка виступає не лише основним економічним ресурсом, а є основною метою і основним соціальним результатом економічної діяльності. Однак соціалізацію та соціальну політику здебільшого аналізували в економічній літературі з позицій її впливу на так звані соціальні результати функціонування та розвитку тих чи інших економічних систем, тобто на людину як основний соціальний результат будь-якої господарської діяльності [10-12; 14, 15]. "Соціалізація економіки, – зауважує І.А. Луценко, – є закономірним процесом еволюції суспільного розвитку, який передбачає радикальне поліпшення якості та істотне підвищення рівня життя населення, що охоплює надзвичайно широкий спектр соціально-економічних явищ" [13, с. 8-9].

¹ Львівська КА;

² Львівський НУ ім. Івана Франка

У нашому дослідженні здійснюється спроба змістити центр уваги в дослідженні процесів соціальної політики та соціалізації економічних систем на вивчення їх впливу на власне економічні результати економічної (зокрема виробничої) діяльності, тобто на зміну рівня такого результуючого параметра будь-якої господарської діяльності, як економічна ефективність. Актуальність такого дослідження зумовлюється глобалізаційними економічними процесами та поглибленням взаємозалежності національних економік у сучасному світі. У науковій вітчизняній і в зарубіжній економічній літературі поняття "соціалізаційної еластичності" економічної ефективності функціонування певних економічних систем практично не досліджено. Фактично, цю важливу наукову проблему розглянуто тільки в наукових працях львівських науковців – Г.І. Башнянин [1-8], Л.Я. Гончарук [4, 9], Г.С. Третяк [1, 2, 5, 7], Ю.І. Турянський [3], М.С. Хом'як [1, 2, 7], Р.П. Шевчик [5].

Методика дослідження. Метою наукової роботи є дослідження соціалізаційної еластичності економічної ефективності функціонування економічних систем та виокремлення їх типів та видів.

Результати дослідження. Особливістю нашого дослідження є те, що, по-перше, досліджуємо вплив процесів соціалізації на абстрактні (сильно абстраговані, без виділення певних внутрішньосистемних або внутрішньогалузевих ознак) економічні системи, а не на певні конкретні фірми конкретних галузей національної мікроекономічної системи. По-друге, аналіз впливу процесів соціалізації на ефективність функціонування певних абстрактних економічних систем проводимо з позицій суто метрологічних (кількісних, економетричних), тобто перед нами стоїть завдання не лише виявити характер цього впливу (позитивний, нейтральний чи негативний), але і його ступінь (силу, інтенсивність). Ця обставина перетворює це дослідження не лише в суто теоретичне, політико-економічне, таке, що веде нас шляхом формування основ чи деяких елементів загальної економічної теорії (як загальної теорії економічних систем), але й у метрологічне, тобто таке, внаслідок якого ми робимо певні кроки на шляху до становлення та розвитку такої специфічної науки, яка одночасно виступає як розділ загальної економічної теорії (політичної економії), як загальна економічна метрологія. Втім зазначимо, що і метрологічний аналіз процесів соціалізації проводимо на ідеологічному чи, інакше, методологічному рівні; для нас важливішим є виявити тип кількісного зв'язку між досліджуваними параметрами (інтенсивністю розвитку процесів соціалізації і економічною ефективністю функціонування певних господарських систем), а не конкретний рівень цього зв'язку. Тобто ми тут не виходимо за межі формування деяких елементів загальної економічної метрології. Методологічною основою нашого дослідження є здебільшого відомі роботи одного з авторів цієї статті – проф. Г.І. Башнянина.

Формування та зміна рівня економічної ефективності функціонування господарських систем відбувається під впливом системи факторів, серед яких – фактори екологічного, технологічного, власне економічного, соціального, соціально-духовного, політичного та іншого порядку. Внаслідок сукупної дії цих факторів формується той чи інший рівень економічної ефективності

ті функціонування певних економічних систем. Функціональну залежність між зазначеними вище факторами і рівнем та динамікою економічної ефективності функціонування певних систем зображають загальною формулою (чи функцією) економічної ефективності. Цю формулу можна розкласти на часткові формули, серед яких важливе місце посідає соціалізаційна ефективність. Вона відображає вплив процесів соціалізації на економічну ефективність функціонування певних господарських систем. Рівень соціалізаційної ефективності визначається співвідношенням між приростними (диференціальними) величинами економічної ефективності та приростними (диференціальними) величинами зміни інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів.

Соціалізаційна еластичність економічної ефективності функціонування економічних систем свідчить про те, як змінюється значення економічної ефективності функціонування економічних систем за умови зміни (найменшій чи значній, це не принципово для розуміння природи і суті цього поняття) інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів. Інакше, соціалізаційна ефективність функціонування економічних систем відображає чутливість (ступінь чутливості) економічної ефективності, а через неї і економічних систем загалом до зміни, такого параметра її формування та зміни, як соціалізація.

Звичайно, соціалізаційна еластичність економічних систем буде різною у різних економічних системах. Одні системи можуть бути чутливіші до зміни інтенсивності соціалізації, інші – менш чутливі, а деякі з них взагалі можуть ніяк не реагувати на зміну такого важливого параметра функціонування економічних систем, як соціалізація. Основне завдання наукового аналізу (особливо політико-економічного характеру, а ще більше – метрологічного характеру) саме і полягає в тому, щоб, по-перше, виявити тип чи природу цієї соціалізаційної еластичності економічної ефективності та, по-друге, конкретне значення цього параметра. Це друге завдання може бути вирішене лише на підставі опрацювання значного масиву емпіричних даних і може бути практично реалізоване лише за умови попереднього вирішення першого завдання (спочатку потрібно виявити тип чи природу зв'язку між зазначеними параметрами – соціалізацією і економічною ефективністю – і лише після того виникає принципова можливість перейти до виявлення конкретного характеру цього зв'язку і побудови відповідного економічного графіка й економічної функції).

Процедуру переходу від вивчення характеру зв'язку між зазначеними параметрами до виявлення конкретного значення цього зв'язку і побудови відповідної економічної функції (її можна так і позначити як функцію соціалізаційної економічної ефективності) варто проводити не в загальній економічній теорії чи загальній економічній метрології, а в спеціальних (прикладних) економічних науках, таких як, наприклад, спеціальна економічна метрологія (як її прийнято частіше позначати в сучасній економічній літературі – економетрія чи економетрика). У цьому дослідженні ми не ставимо перед собою мети дійти до визначення конкретного характеру функції соціалізаційної економічної ефективності. Вирішення такої проблеми вивело би наше дослідження за межі проблематики загальної економічної теорії (політичної економії) чи загальної економічної метрології.

Соціалізація по-різному (позитивно, нейтрально і негативно) впливає на рівень і динаміку економічної ефективності функціонування економічних систем, відповідно ми виділяємо три типи соціалізаційної ефективності економічних систем (рис.). Позитивна соціалізаційна ефективність формується тоді, коли посилення рівня інтенсивності соціалізації економічних систем супроводжується підвищенням (більш-менш значним) рівня економічної ефективності їх функціонування. Таку соціалізаційну економічну ефективність можна також позначити як позитивну, оскільки за її умов приріст одного і приріст іншого (зазначених вище) параметрів має позитивне (додатне) значення за умови відповідного позитивного (більшого за нуль) значення коефіцієнта соціалізаційної еластичності економічної ефективності функціонування певних економічних систем:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \geq 0.$$

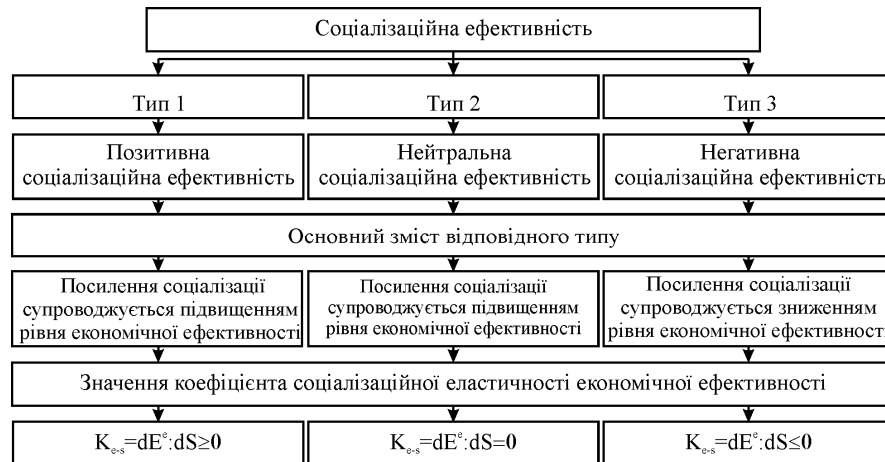

Рис. Типи соціалізаційної ефективності функціонування економічних систем

Чутливість економічних систем до зміни рівня інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів є різною за різних "соціалізаційних коридорів". На наш погляд, у дуже довгому "коридорі" часу вплив соціалізації на рівень і динаміку рівня економічної ефективності функціонування певних економічних систем також "підкоряється" дії закону спадної віддачі, коли за певного значення рівня соціалізації подальше її розширення в дедалі меншій пропорції впливатиме на загальний рівень економічної ефективності функціонування певних систем і, нарешті, за дуже вагомого її значення позитивний вплив змінюється на негативний. Разом із тим, у різних за характером економічних системах величина цього позитивного соціалізаційного ефекту може бути різною, що дає нам підстави виділити три види позитивної соціалізаційної економічної ефективності:

- 1) квазіпозитивна соціалізаційна ефективність, за якої значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується незначним підвищенням рівня економічної ефективності. За таких економічних умов і за таких еконо-

мічних систем коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності більший за нуль, але менший за одиницю, тобто:

$$K_{e-s} = 0 < dE^e : dS < 1;$$

- 2) помірна позитивна соціалізаційна ефективність, у межах якої посилення інтенсивності соціалізації на певну величину супроводжується пропорційним (або майже пропорційним) підвищенням рівня економічної ефективності. У тих економічних системах, в яких формується помірна позитивна соціалізаційна ефективність (помірний позитивний соціалізаційний ефект), коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності дорівнює або приблизно дорівнює одиниці:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \cong 1;$$

- 3) гіперпозитивна соціалізаційна ефективність, за якої незначне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується значним зростанням рівня економічної ефективності функціонування певних економічних систем. Економічні системи з гіперпозитивною соціалізаційною ефективністю дуже чутливі до зміни рівня інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів і в них коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності більший за одиницю:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \geq 1.$$

В економічних системах із квазіпозитивною соціалізаційною ефективністю соціалізаційний ефект є квазіпозитивний, а це означає, що соціалізація має позитивну економічну віддачу, але ще не досить значну. За таких систем економічно вигідно розширювати і посилювати практику соціалізації економічної діяльності. Економічні системи з помірним соціалізаційним ефектом ефективніші (з позицій впливу процесів соціалізації на економічну ефективність їх функціонування), ніж системи з квазіпозитивним соціалізаційним ефектом, вони значно чутливіші до зміни інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів. В економічних системах з гіперпозитивною соціалізаційною економічною ефективністю формується гіперпозитивний соціалізаційний ефект, який значно перевищує квазіпозитивний і власне позитивний соціалізаційний ефекти. Зауважимо, що більш-менш позитивно реагують на розвиток соціалізаційних процесів тією чи іншою мірою інтелектуалізовані економічні системи.

У деяких системах за деяких економічних умов може формуватися і так звана нейтральна соціалізаційна ефективність, за умов якої посилення інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів не супроводжується підвищенням рівня економічної ефективності функціонування економічних систем, тобто відповідний коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності дорівнює нулю (або майже дорівнює нулю):

$$K_{e-s} = dE^e : dS = 0.$$

В економічних системах із нейтральним типом соціалізаційної ефективності розширення практики соціалізації в економічному плані безрезультатне, воно не сприяє підвищенню рівня економічної ефективності їх функціонування, а отже, можна вважати, що в них формується нульовий соціалізаційний ефект ($E^e=0$). Соціалізувати таку систему немає жодної потреби. Як-

що, звичайно, не розглядати власне соціальний бік справи, оскільки в цій економічній ситуації соціалізація має нульову економічну ефективність, то вона безрезультатна в суто економічному плані. Зі суто соціальних позицій, соціалізація в таких умовах чи системах може сприяти підвищенню рівня соціальної забезпеченості членів певного колективу, тобто вона має певну соціальну ефективність і здатна її підвищувати. Тому на перший план під час розв'язання проблеми, чи варто продовжувати соціалізацію за умов, коли її економічний соціалізаційний ефект нульовий, треба брати до уваги і соціальний бік справи, і те, чи сприяє вона підвищенню рівня соціальної ефективності функціонування певних господарських систем. Однак наше дослідження суто економічне і ми розглядаємо в ньому вплив соціалізації лише на власне економічну ефективність функціонування певних систем, а тому соціальний бік справи ми не братимемо до уваги. Хоча з певних позицій це варто робити і в економічному дослідженні, оскільки економічні ефекти соціалізації реалізуються чи матеріалізуються опосередковано, не лише через певний лаг часу, а й через попереднє підвищення рівня соціальної ефективності функціонування економічних систем. Іншими словами, ми зможемо більше виготовляти не лише завдяки високій продуктивності, а й поліпшенню соціального життя. Соціалізацію, потрібно розглядати передусім як своєрідну соціальну силу, і лише опосередковано та лише через останню вона певною мірою стає продуктивною (тобто економічною) силою.

У дослідженні соціалізації як продуктивної (а не лише споживчої) сили важливо приймати до уваги існування значного лагу часу між її проведенням і економічними ефектами. Економічні ефекти соціалізації значно віддалені в часі від періоду її (соціалізації) проведення, ніж її соціальні ефекти. Соціальні ефекти соціалізації досить легко помічаються всіма без особливих труднощів (чим більше витратили коштів на соціальні потреби, тим краще ми в загальному житимемо в певний відносно короткий проміжок часу). Однак економічні ефекти або зовсім не помічаються (не завжди бачиться певний зв'язок між поліпшенням рівня життя і продуктивністю праці та станом національної економіки загалом, хоча очевидним є факт, що чим заможніше живуть люди, тим продуктивніше вони здатні за відповідних умов працювати), або помічаються лише в їх деякій частині, а найшвидше – лише поточні (найближчі) економічні ефекти. Що ж стосується віддалених і особливо гіпервіддалених економічних ефектів соціалізації, то не лише практика господарювання, а часто й економічна теорія їх не помічає і практично виходить із неправильної передумови про їх повну відсутність. Однак саме віддалені й особливо гіпервіддалені економічні ефекти найзначніші й найістотніше впливають на економічну результативність функціонування як окремих систем, так і економіки загалом. Більш-менш позитивно реагують на розвиток соціалізаційних процесів інтелектуалізовані економічні системи.

Ми виділяємо три види нейтральної соціалізаційної ефективності:

- 1) гіпозитивна нейтральна соціалізаційна ефективність, за якої будь-яке значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується дуже незначним зростанням рівня економічної ефективності;

- 2) нульова нейтральна соціалізаційна ефективність, за умов якої будь-яке значне посилення інтенсивності соціалізації ніяк не змінює рівень економічної ефективності, тобто реакція економічної системи на посилення інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів є нульова, а відповідний коефіцієнт соціалізаційної еластичності економічної ефективності – такий самий;
- 3) гіпонегативна нейтральна соціалізаційна ефективність, яка формується за умов, коли будь-яке значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується дуже незначним зниженням рівня економічної ефективності.

У короткотривалому ринковому періоді, який досить короткий, щоб прийняті витрати соціалізації (не доотриманий продукт, який формується внаслідок виникнення соціальних витоків з економічних витрат) були в повному обсязі "перекриті" соціалізаційним ефектом, через що загальний рівень економічної ефективності починає знижуватися. Це означає, що певна економічна система вже негативно реагує на посилення розвитку соціалізаційних процесів. У такій економічній ситуації формується третій тип соціалізаційної ефективності, який ми в цій роботі позначили як негативна соціалізаційна ефективність (і відповідний соціалізаційний ефект). За умов негативної соціалізаційної ефективності будь-яке значне чи незначне посилення розвитку соціалізаційних процесів супроводжується зниженням рівня економічної ефективності функціонування відповідних господарських систем. Тобто, інакше, певна економічна система (а точніше, економічна ефективність її функціонування як результуючий параметр її діяльності) негативно реагує на зміну (посилення) рівня розвитку (чи інтенсивності) соціалізаційних процесів. Ця негативна реакція знаходить своє кількісне відображення у негативній соціалізаційній еластичності цієї системи, тобто відповідний коефіцієнт є менший за нуль:

$$K_{e-s} = dE^e : dS \leq 0.$$

Залежно від ступеня впливу негативної соціалізації на економічну ефективність, функціонування господарських систем можна умовно поділити на три види негативної соціалізаційної ефективності:

1. Квазінегативна або незначно негативна соціалізаційна ефективність, коли значне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується незначним зниженням рівня економічної ефективності. Такий квазінегативний вплив на економічну діяльність соціалізація має за двох основних умов. По-перше, коли період функціонування певної економічної системи не просто короткий, а дуже короткий, або, інакше, гіперкороткий. У цьому ринковому інтервалі часу прийняті витрати від соціалізації вже проявляються і формується певний не доотриманий економічний результат, а соціалізаційний ефект – нульовий або точніше такий, що не зростає (стабільний, незмінний, на певному і фіксованому рівні).
2. Власне негативна соціалізаційна ефективність, коли посилення інтенсивності соціалізації супроводжується пропорційним зниженням рівня економічної ефективності.
3. Гіпернегативна соціалізаційна ефективність – незначне посилення інтенсивності соціалізації супроводжується значним зниженням рівня економічної ефективності.

Загалом ступінь негативної реакції економічних систем на інтенсивність розвитку соціалізаційних процесів залежить від типу економічних систем: інтелектуалізовані системи сильніше реагують, аніж традиційні системи.

Висновки. Вплив соціалізації та соціальної політики на економічний розвиток може бути, принаймні, потрійним: по-перше – позитивним, по-друге – нейтральним, по-третє – негативним. Відповідно до цього виділяють три типи соціалізаційної ефективності: позитивну, нейтральну і негативну (а також і три типи соціалізаційних ефектів). Позитивним він є в тому випадку, коли період функціонування (і теоретичного аналізу) певної системи достатньо тривалий для того, щоб прийняті витрати від соціалізації (не доотриманий продукт, послуги чи вигода, яка формується внаслідок виникнення соціальних витоків із загальної величини економічних витрат) були меншими від сформованого соціалізаційного ефекту (останній перевищує перші на певну величину, внаслідок чого загальний рівень економічної ефективності зростає, а система, як зазначають економісти, позитивно реагує на посилення інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів). Соціалізація і соціальна політика є нейтральною до зміни рівня економічної ефективності функціонування певних господарських систем у такому ринковому періоді часу, який є достатнім для того, щоб прийняті витрати соціалізації зрівноважилися зі соціалізаційним ефектом, але ще недостатнім для того, щоб останній перевищив перші. Таким ринковим періодом є власне довготривалий ринковий період. І, нарешті, економічна система того чи іншого типу негативно реагує на посилення інтенсивності розвитку соціалізаційних процесів у так званому короткотривалому ринковому періоді, який є надто коротким для того, щоб прийняті витрати соціалізації були повною мірою нейтралізованими (зрівноваженими) сформованим, унаслідок розвитку соціалізаційних процесів, соціалізаційним ефектом. Ступінь цієї негативної реакції (чутливості, еластичності) економічних систем на посилення розвитку соціалізаційних процесів залежить також від типу систем.

Література

1. Башнянин Г.І. Деретуляційна еластичність економічних систем: поняття, загальна формула, типи і види / Г.І. Башнянин, Г.С. Третяк, М.С. Хом'як // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.11. – С. 81-90.
2. Башнянин Г.І. Деретуляційна еластичність ринкових економічних систем: вплив концентрації і монополізації / Г.І. Башнянин, М.С. Хом'як, Г.С. Третяк // Економіка: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського ДНУ. – 2010. – Вип. 262, т. XII. – С. 2995-3003.
3. Башнянин Г.І. Ефективність капіталізації і лібералізації економічних систем в умовах ринкової транзиції: методологічні проблеми метрологічного аналізу / Г.І. Башнянин, Ю.І. Турянський. – Львів : Вид-во ЛКА, 2008. – 480 с.
4. Башнянин Г.І. Ефективність соціалізації економічних систем: методологічні проблеми метрологічного аналізу / Г.І. Башнянин, Л.Я. Гончарук. – Львів : Вид-во "Новий Світ-2000", 2010. – 240 с.
5. Башнянин Г.І. Ефективність макроекономічної деретуляції в довготривалому ринковому періоді / Г.І. Башнянин, Г.С. Третяк, Р.П. Шевчик // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.13. – С. 154-160.

6. Башнянин Г.І. Ефективність соціалізації економічних систем: методологічні проблеми метрологічного аналізу / Г.І. Башнянин, Л.Я. Гончарук. – Львів : Вид-во "Новий Світ-2000", 2010. – 240 с.
7. Башнянин Г.І. Номінальна і реальна ефективність деретуляції макроекономічних систем / Г.І. Башнянин, Г.С. Третяк, М.С. Хом'як // Научные исследования и их практическое применение : матер. Междунар. науч.-практ. конф. – Т. 14: Экономика. – Одесса : Изд-во "Черноморье", 2011. – С. 75-77.
8. Bashnyanin G.I. Methodological economic systems: introduction into the general theory and methodology of formation of economic parameters. – Lviv : Publishing house of Lviv Commercial Academy, 2012. – 1152 pp.
9. Гончарук Л.Я. Ефективність соціальної політики в умовах ринкових перетворень: проблеми соціалізації економічного розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2001. – 16 с.
10. Гришкін В.О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи : монографія / В.О. Гришкін. – Донецьк : Вид-во "Пороги", 2005. – 498 с.
11. Гринчук Н. Сутність поняття "соціалізація економіки" / Н. Гринчук // Управління сучасним містом. – 2003. – № 7-9. – С. 17-23.
12. Зайцев Ю.К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика : монографія / Ю.К. Зайцев. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 188 с.
13. Луценко І.А. Соціалізація економіки як механізм розвитку суспільства / І.А. Луценко // Економіка та підприємництво : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. – К. : Вид-во КНЕУ. – 2009. – Вип. 23. – С. 3-9.
14. Салюта Ю.М. Соціалізація економіки: об'єктивна необхідність та основні напрями в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 – "Економічна теорія" / Ю.М. Салюта; КНЕУ ім. В. Гетьмана. – К., 2004. – 19 с.
15. Федулова Н.І. Соціальний аспект технологічного розвитку економіки: особливості та виклики для України / Н.І. Федулова // Соціальна економіка : наук. журнал. – 2009. – № 1. – С. 165-180.

Башнянин Г.І., Гончарук Л.Я., Михайляк І.В. Социализационная эффективность экономических систем в условиях усиления глобализационных процессов

Проявлен характер и типы влияния социализации и социальной политики на экономическое развитие и соответственно выделены три социализационные эффекты и соответствующие типы социализационной экономической эффективности: положительная, нейтральная и отрицательная социализационная экономическая эффективность. Отмечено, что в разных экономических системах величина социализационного эффекта может быть разной, соответственно в пределах каждого типа социализационной экономической эффективности выделены конкретные типы социализационной эффективности.

Ключевые слова: социализация, социальные результаты, положительная, нейтральная и отрицательная социализационная экономическая эффективность, эластичность.

Bashnyanin G.I., Goncharuk L.Ya., Mykhaylyak I.V. Socialization efficiency of the economic systems in the conditions of strengthening of processes of globalization.

Nature and types of socialization and social policy on economic development and accordingly allocated three socializing effects and appropriate types of socialization of economic efficiency: positive, neutral and negative socialization economic efficiency. It is noted that in the different economic systems value socialization effect can be different, respectively, in the types of economic socialization efficiency specific types social efficiency are allocated.

Keywords: socialization, social results, positive, neutral and negative socialization efficiency, elasticity.